

FERENCZI SÁNDOR — ERNEST JONES
LEVELEK*

1 Fer

1911. április 8.

Dear Friend,

Nekem is be kell érnem azzal, hogy a megszólítást angolul, a levelet pedig egy olyan nyelven fogalmazom meg, amelyben nagyobb a jártaságom. Köszönöm Önnek, hogy emlékezett rám, elküldte nekem szorgalmas és hasznos pszichoanalitikusi tevékenységének bizonyítékait, és hogy a szuggesztióról szóló munkámat ilyen részletesen és elismerően terjesztette elő. Prof. Freuddal gyakran beszélgettünk az amerikai barátainkról és örültünk a tengeren túli követők kicsi, de nyeregben biztosan ülők seregének.

A psz.[icho]-a.[nalízis] olyan, mint minden valódi energia: ha egyszer szabadjára engedik, nem lehet többé megsemmisíteni. Nem hagy nyugtot az embereknek, amíg meg nem békülnek vele. Nem használ semmiféle tiltakozás vagy ellenállás; a legnagyobb ellenségek szenvednek legtöbbit az új felismerésektől; Ziehen, Kräpelin, Oppenheim a pszichoanalízisről kell hogy álmodjanak, ha napközben elutasítják azt.

Én magam jól vagyok. Sajnos túlságosan sok az analitikusi praxisom, ennél fogva keveset dolgozom, a tapasztalataim – melyekből már túlságosan is sok gyűlt össze – írásos formába öntése ebben az évben majdnem elmaradt. Annál is inkább csodálom az Ön munkaerejét.

* A British Psychoanalytical Society (BPS) Archívumának Ernest Jones gyűjteménye, P04/C/C/01 jelzetű dosszié. Itt jegyezzük meg, hogy az eredeti német és angol nyelvű levelek szerkesztésénél törekedtünk az eredeti levélforma tükrözésére. A magyar fordításnál azonban elhagytuk az előrenyomott fejléceket, a dátumokat pedig a magyar írásmód szerint adtuk meg. A levelek szövegében a szögletes zárójelbe tett betoldások a szerkesztőktől származnak. Külön jeleztük azokat az eseteket, amikor e jeleket maga Ferenczi alkalmazta.

A következő csütörtökön Prof. Freuddal Tirolba utazunk, ahol a családja számára nyári szállás[lehetősége]t keres. Nagy örömmel nézek elébe ennek az együttlétnek.

Adler (akinek Stekel szekundál) Bécsben sajátos tudományos álláspontot kezdett képviselni: fölöttébb hangsúlyozza az organikusát, az önfenntartás ösztönét – és tendenciózan eltünteti a szexualitást.

Félő, akik maguk sem ülnek teljes biztonsággal a nyeregben, társul szegődnek hozzájuk ebben a „reakciós” tendenciában.

Remélem, hogy az Ön levele egy állandó levelezés kezdetét jelenti, és hogy át fog jönni a (Weimarban tartandó) kongresszusra.

Szívélyes üdvözlettel

odaadó híve

Ferenczi

2 Fer

1911. november 14.

Kedves Barátom,

Nyelvtudásaink szintjét mindkettőnknek számításba kell vennünk, – maradjunk annyiban: Ön angolul ír nekem, én pedig németül Önnek. – Ismét meglepetést okozott nekem egy jó adag kifejezéssel, melyeket hálásan köszönök Önnek, ezek révén ismét rácsodálkozhattam arra, hogy Ön kitartása révén továbbra is ilyen mennyiségű és minőségi értékű munkát képes nyújtani.

Örvendetes az is, amit ezen kívül írt. Freudnak igaza lehetett, mikor feltételezte, hogy az én esetemben személyes komplexus játszhatott szerepet. Mindenesetre meg kell próbálnia ezt – ne habozzon azonban túl sokáig vele. Remélem, a siker Freudot fogja igazolni.

A Lymphangoitis-em [nyirokér gyulladás] a hazautazásomat meglehetősen megkeserítette, miután nem sikerült hálókocsiban helyet szereznem. Egy négynapos ágynyugalom azonban mindent rendbe tett.

– Most rátérnék az Ön kérdéseire, amelyekre aligha tudok kielégítő választ adni.

1.) Kétségtelen, hogy az alkohol nagy dózisai minden szellemi tevékenységet, ezzel együtt a libidót is narkotizálják; a súlyosan ittas egyén minden tagja bénult, feltehetően „valóban impotens” is. Kisebb dózisok csupán a legmagasabb pszichés gátlások narkózisának követ-

kezményével járnak: „élénk”, „szellemes” lesz az ember. Valamivel nagyobb mennyiségek bénítják az etikai cenzúrát és lerombolják a szublimációkat. (A homoszexualitás és az összes többi perverzió szublimálatlanul nyilvánul meg, a homoszexualitás azért olyan feltűnően, mert annak túl nagy része szublimált.) A krónikus alkoholizmus a szublimációk krónikus károsodásával jár, amely tehát az egyszeri mánornál tovább tart. – Az „alkoholimpotenciát” az is elősegítheti, hogy az egyes perverziók (homoszexualitás, orál-, análerotika, sadizmus, stb.) fel-lépésével a nemi komponensek szintézise zavart szenved, és a genitális zóna elveszti a vezető szerepét. Ezekről a dolgokról valószínűleg írnom kell majd, mert Bleuler az absztinencia álláspontja felől akar megtá-madni engem.

2.) A féltékenység mindig a „kizárólagosság kategorikus imperatív-usza”. Ezt mindig tudtuk. Amit nem tudtunk, az az, hogy az ember azt szereti, ha |: a két szülőnek megfelelően :| egyidejűleg legalább ketten szeretik, mégpedig úgy, hogy azt akarja, hogy ő legyen az akadály a kettő között, akik egymást akarják szeretni, és mindegyikük szeretetét saját magának akarja fenntartani. Így az ember egy há-romszögletű viszonyban szeret élni a háromszög csú-csán (c), ahonnan a-t és b-t is szeretheti, és ugyanakkor távol tartja őket egymástól. Az anya és apa közötti infantilis szituáció megfelel a férjes asszonnyal való féltékeny szerelmi afférnak és egyszersmind a becsapott férj iránti rokonszenvnek. Miután ez utóbbi komponenst (homoszexualitás) manapság legtöbbször elfojtják, a nő iránti szerelmet kompenzatórikusan el kell túlozni, a h.[omo]sz.[exuali-tást]-t pedig féltékenységgként kell projiciálni. A férj (b) is jól érzi magát ebben a felállásban; hiszen pozíciója révén tudattalanul ő is megélheti regrediens módon az infantilis helyzetet.

A nők jól tudják, hogy a kialakóban lévő szerelmet újraélesztheti egy másik férfival való kokettálás, és a lángra lobbanó féltékenység. Egyfajta racionalizáció az a magyarázat, hogy a nő számunkra újra értékes lesz, ha látjuk, hogy mások szerelmesek belé. A tényállást valójában csupán az Ödipusz-konstelláció révén érthetjük meg.

A férjek „vakok” a ház barátját illetően. Miért? Mert jól érzik magu-kat hármásban, és nem akarnak változtatni a helyzeten.

3.) Az „üldözési mániáról” nem tudok többet, mint ami erről a Jahrbuchban olvasható.

4.) Ambisexual phasis or period stb. talán alkalmas lehetne az ambisexualitásra.

5.) A félelem az izzadástól [Schwitzfurcht] természetesen nem mindig jelent h.[omo]sz.[exualitást]-t. – én minden h.[omo]sz.[exualis]-nál megtaláltam. –

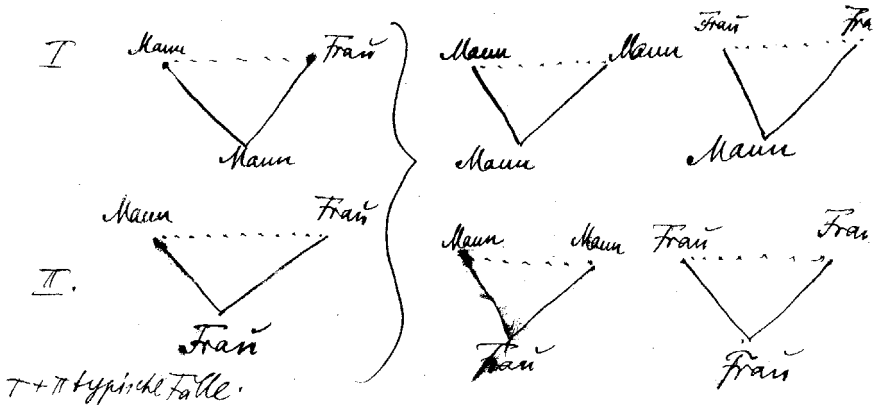
6.) A nő nagybecsülése lehet ösztönelfojtás következménye, tehát valódi, de származhat egyfajta őszintétlen, hivalkodó erotomániából, vagyis a homoszexualitás palástolásából is. Amerikában a kulturális körülmények 1.) elfojtólag hatnak a heteroszexualitásra (következmény: nők iránti tisztelet) 2.) kedvezőleg hatnak a (legtöbbször jól szublimált) homoszexualitásra (sport, bensőséges barátságok, politika, munkaközösség). Hogy védjék magukat a homoszexuális túlkapásokkal szemben, még inkább túlzásba viszik a nő iránti tiszteletet és imádatot.

Ez minden, amit a kérdéseivel kapcsolatosan mondhatok Önnek. Ahogy látja, a dolgok még nincsenek befejezve.

Szívélyes üdvözlettel

Ferenczi

U.i. A féltékenységnak az alábbi lehetőségei létezhetnek:

I + II jellemző esetek [Mann=férfi; Frau=nő]

3 Fer

i.e. 1912. november 2.

Kedves Kolléga,

Nagyon köszönöm Önnek a figyelmességet, hogy a szorongásról szóló munkáját elküldte nekem. Ezt az Ön részéről az első olyan cselekedetnek tekintem, ami a bizottsági megbeszélésünk eredményeképpen jött létre. Szeretnék a lehető legőszintébb módon véleményt nyilvánítani, és kérem, hogy adott esetben Ön is ugyanígy járjon el.

A munka nagyon szép és tartalmas. Mióta Stekel tagadja az aktuálneurózisok létét, „aktuálisnak” tekinthető a probléma, jóllehet a jelenlegi körülmények mellett talán időszerűbb volna a tiszta eseteket, a típusokat előtérbe helyezni. Hiszen a túlnyomórészt pszichogén ill. a túlnyomórészt toxikus tünetkomplexusok létezéséhez nem fér kétség, és ezeken tanulmányozni lehet a specifikusan pszichogént és a specifikusan toxikusat, még ha nem is léteznek a valóságban „tiszta tényezetek” (Ezt kiemelhetné a munkájában.)

Szeretnék néhány gondolatot megosztani Önnel, amelyeknek minden bizonnyal ön is tudatában van, e kiegészítéseket azonban (főként pedagógiai okokból) célszerűnek tartanám.

1.) Hangsúlyozhatná, hogy a tiszta „pszichogeneitás” létezésének kérdése jobbra filozófiai kérdés. Tényleg igaz az, hogy a psziché csak pszichológiai módon, a test pedig csak természettudományosan vehető szemügyre stb. [*Ezt a megjegyzést viszont nem tartom fontosnak és teljes mértékben szükségesnek]

2.) A pszichoneurózisból [*az absztinencia ellenére] nem feltétlenül kell kialakulnia szorongásos neurózisnak, miután a tünetek egyúttal a szex.[uális] kielégülés larvált formáját is megjelenítik [*Freud] [*Hysterie + Bisexualitát, kl. Schriften].

3.) A „felkorbácsolt” szó Adler szadisztikus terminológiájához tartozik; ezt törölni kellene.

4.) Hangsúlyoznia kellene, hogy az Ön félelem-ösztone [Furchtinstinkt] nem jelent újítást Freud feltevéséhez képest, hogy a szorongássá való átalakításról [a libidó átalakulása szorongássá] az én gondoskodik, amely ennek során úgy határozza meg magát a belső veszély ellenében,

* Az eredeti kéziratban szögletes zárójelben.

ahogy egy külsővel szemben szokta tenni. [*Az Ön rémálma számtalan bizonyítékot szolgáltatott erre!]

Mindenesetre nagyon jó, hogy ezt a problémát Ön veti fel, és nem ellenfeleknek hagyja meg. Stekel ugyanis egy ideje nyílt ellenség. Kilépett az egyesületből, Prof. Freud lemondott a Zentralblatt [für Psychoanalyse] kiadásáról, egy új központi folyóiratot alapít, szeretné, ha én lennék a szerkesztője. Elfogadtam az ajánlatot. Még bizonytalan, hogy egy berlini kiadó vagy Deuticke vagy Heller lesz-e a kiadója. Mindez titokban tartandó. A bécsiek örülnek Stekel kilépésének. – Prof. Freud egészen boldog ettől. –

Jung munkáját olvasom, amelyet nekem adtak bírálatra. Sajnos nem vagyok teljes mértékben munkaképes, egy apró tályog sok nyirokmirigyemet megfertőzte, és körülbelül két hete lázas vagyok.

Elküldöm Önnek az írást, amennyiben az általam felvetett kiegészítéseket illetően elhatározza magát. Ön megírhatná angolul; én pedig a kívánt helyeken elhelyezném a német fordítást. – A munka az új lapba kerülne, ezért tartottam magamnál.

Szívből jövő üdvözetét küldi

Ferenczi

Remélem, januárban megjelenünk!

4 Fer

Budapest, 1913. szeptember 25.

Dear Jones,

Már túlságosan régóta nem hallottam híreket Ön felől, szeretnék tehát (először természetesen érdeklődést kiváltó) fermentumként közeledni, megzavarni Önt nyugalmában (halálösztön), és arra kényszeríteni, hogy ismét osszon meg velem egyet s mást azokból a személyes és tárgyi történésekből, amelyek Önt és a mi közös érdeklődésünket érintik. Az eziránti igényt annál is inkább érzem, hogy München óta szinte alig kapok híreket, – eltekintve a bécsi Adler-kongresszusról szóló tendenciózus sajtótudósításoktól. Itt Budapesten ebből az alkalomból a Pester Lloyd-ban megjelent egy értelmetlen, zavaros és rosszindulatú

* Az eredeti kéziratban szögletes zárójelben.

cikk, amely Freudot támadja és Adlerrel szimpatizál. A (számomra ismeretlen) szerző neve Albert Ehrlich, akit a neve úgy tűnik nem kötelez semmire. Kedves volna Öntől, és talán hatásos is, ha ebből az apropóból írna pár sort az Ön barátjának, J. Vészinek, a P.Ll. főszerkesztőjének, és figyelmeztetné őt arra, hogy ne közöljön le minden badarságot a psz.[icho] an.[alízis]-ről, amit elküldenek neki stb. Célszerű lenne azonban, ha nem mondaná meg neki, hogy az ötlet tőlem származik; legfeljebb azt, hogy ilyen ügyekben hozzám mint szakértőhöz fordulhat. Ha barátságos hangnemben ír neki, megtisztelőnek és hízelgőnek fogja érezni. – Talán ráveszem majd Ignotust, hogy írjon egy választ arra a szennyiratra. (N. B. Ign. sokat emlegeti és szeretné hamarosan viszontlátni Önt. Ő a b[uda]pesti meghódítottjai közé tartozik).

Münchenben eltöltöttem még egy napot Prof. Freuddal (aki kimerült és depresszív volt, viszont azóta kedvező híreket kaptam tőle Rómából; jól van és dolgozik) és további 1½ napot Lou Saloméval, aki arra biztató, hogy fejlesszem tovább a szentenciákban megnyilvánuló halálöszönnel kapcsolatos elgondolásaimat. Úgy látszik, ez az ő foglalatossága.

Bpsten mindent a régiben találtam. Dr. Lévy szinte teljesen meggyógyult, szeretne azonban még tökéletesedni, ha visszatér Bécsből (természettudományi kongresszus).

Néhány páciensem van még ezen kívül, összesen napi 3-5. Egy pác.[iens]-nek (– a totemember –) nemsokára gyógyultan lehet és kell távoznia; más ember lett belőle, anélkül, hogy akár csak egyetlen tanácsot is adtam volna neki, vagy akár egyetlen prospektív álmot találtam volna nála. Az új pác.[iens]-ek egyike kolosszálisan nehéz kn. [kényszerneurózis] eset; itt tényleg kevés reményem van. (Már elkövetett egy komoly öngyilkossági kísérletet).

Visszaküldöm önnek Putnam levelét, amelyet Ranktól kaptam. Bizonyára válaszolt már neki; alkalomadtán viszont mondja el neki, hogy abban a jegyzetben valójában csupán a telepátiás lehetőséget veszem figyelembe, a jövendölést ugyanakkor csak annyiban tartom lehetségesnek, amennyiben mások jövőbeli kívánságait és terveit telepátiás módon esetlegesen ki lehet találni.

Szigorúan ragaszkodom azonban ahhoz a szükségszerűséghez, hogy a pszichoanalízis közben tartózkodjunk az etikai tanácsoktól. Ha külső okok miatt kell ezt tennünk, tisztában kell lennünk azzal, hogy már nem $\Psi\alpha$ -t folytatunk. Ezáltal elesik a házasságon kívüli kapcsolat „megengedésével” kapcsolatos kérdés is. A pác.[iens] a teljes független-

ség érzésének birtokában kell hogy legyen, és meg kell tanulnia, hogy saját maga dönt saját szem.[élyes] kapcsolatairól, illetve, hogy mind ezért a felelősséget is maga viseli.

Október hónapban 2 előadást tartok. 1.) az orv.[osi] körben [Galilei Kör orvosi szakosztálya] a homoszexualitásról (a weimari előadás nyomán) 2.) az ügyészek és az ügyvédek továbbképző kurzusának felkérésére a pszichoanalízis és jog viszonyáról (Az utóbbiról azonban még fogalmam sincs).

Írjon a feleségéről is, akinek kérem adja át szívből jövő üdvözetemet, legjobb üdvözlettel hűséges barátja

Ferenczi

N.B. Putnam levelét csak holnap küldöm el Önnek.

5 Fer

Budapest, 1913. október 25.

Kedves Barátom,

Miért hallgat ilyen konokul? Remélem nem olyasvalami tartja vissza, ami /külsőleg vagy belsőleg/ megzavarná eddigi kapcsolatunkat. Kérem nyugtasson meg, és írja meg azt is, hogy megkapta-e a legutóbbi levelemet (amelyet körülbelül 3 hete küldtem el) –

Nos, lenne egy kérésem!

Ismeri azokat a kísérleteimet, amelyek a pszichés távolbahatással kapcsolatosak. Most végre vannak bizonyítékaim e megfigyelések helytállóságára vonatkozóan: van egy házaspár, aki a számunkra ismert megértési eszközök nélkül képes jeleket közvetíteni. (A férfi gondol valamire |amit felírok egy darab papírra|, nem mondhat illetve nem kérdezhet egy szót sem, a nő pedig |bekötött szemmel| azonnal kitalálja, hogy mire gondolt, |15 m távolságból|. Minden kontroll megengedett.) A pszichoanalízisre vonatkozóan is érdekes összefüggések adódtak. (A szimbólum eltalálása a tényleges helyett stb.) A szexualitás szerepe.)

Fontos, hogy ezek a dolgok a mi részünkről, nem pedig az analízissel ellenséges oldalról legyenek feldolgozva, ezért elhatároztam, hogy ezeket és a korábbi megfigyeléseket egy tanulmányban fogom közreadni. Remélem, hogy néhány héten belül be is fogom fejezni.

Ez a házaspár most Bécsbe, majd Londonba megy. Alkalmadtán szeretném a tapasztalataimat megosztani (a házaspár demonstrációjával egybekötve) a „Psycho[-]med[ical]. Society”-val és a „Soc.[iety] For Psych.[ical] Res.[earch]”-csel. A londoni utazás azonban túl nagy áldozatot követelne, ebből kifolyólag kérdem Önt, hogy hajlandó lenne-e (és nem félne-e) az előadásomat (helyettem) felolvasni az említett egyesületekben; ha ez nem lehetséges: tudna-e mondani valakit, aki elvállalná ezt a szolgálatot?

Mindenesetre megadom a házaspárnak az Ön címét, hogy meggyőződhesen a dolog hitelességéről.

A „telepaták” dec.-ben vagy jan.-ban szándékoznak Londonba utazni. –

Az egészségem jól szolgál. Tegnap éles kritikát írtam Bleuler breslaui előadásáról – melyet remélem Prof. Freud publikálni szeretne majd. Minden vasárnap előadást tartok orvostanhallgatók számára. A közeljövőben benyújtom a habilitációs kérelmemet; kevés reményem van ezzel kapcsolatosan. Bécsben még nem voltam. –

Írjon mindenről, ami Önnel kapcsolatos.

Szívélyesen üdvözli hűséges híve

Ferenczi

6 Fer

Wien, 1913. november 2.

Kedves Barátom,

Prof. Freud íróasztalán írom a levelet, miután amit közölni szeretnék Önnel, nem tűr halasztást. Ugyanezen okból ezúttal megválaszolatlanul hagyom a személyes üzeneteit.

Nos ezt hallgassa meg:

Prof. Freud nemrég válaszlevelet írt Maedernek, amelyben kételyét fejezi ki a Jung bona fides-ét illetően. Erre a napokban levél érkezett Jungtól, amelyben – Freud kijelentésére hivatkozva – lemondott a Jahrbuch szerkesztéséről. – Ez ügyben ma bizottsági ülést tartottunk (Prof. Freud, Sachs, Rank, Heller és én). Megállapodtunk, hogy Prof. Freud J.[ung] lemondását egyszerűen tudomásul veszi, és a szerkesztést átadja Hitschmann-nak és Abrahamnak. A Jahrbuch ezek után évente egyszer vékonyabb formában (15-18 ív) jelenne meg, és az elvi szempontból fontos eredeti cikkekkel együtt részletes és kritikus jelentést közölne a

Ψα évről. Hogy ez a terv sikerül-e, egyelőre Prof. Bleuler és Deuticke viselkedésétől is függ.

Prof. Freud ebből az alkalomból felvetette azt a kérdést, hogy nem érkezett-e el az idő arra, hogy a legutolsó kapcsolatot is megszakítsuk Zürichhel: feloszlatni a N.[emzetközi] Psz.[icho]A.[nalitikus] Egyesületet. Egyöntetűen emellett foglaltunk állást. Azzal kapcsolatosan, hogy ezt hogyan lehetne kivitelezni, a következőkben egyeztünk meg: négy helyi csoport (Bécs, Berlin, Budapest és a nagy amerikai csoport) közösen fordul az egyesület elnökéhez azzal az indítvánnyal, hogy az egyesületet feloszlatják |:N.B. a N.[emzetközi] Psz.[icho]A.[nalitikus] Egyesület számszerű többségét képviselik|. Bécsset, Berlint és B[uda]pestet könnyen meg lehetne nyerni az ügy érdekében; az amerikai csoport kapcsán Önhöz kell fordulnunk tájékoztatásért és az akció továbbvitele érdekében. – Azonnal írjon a mértékadó amerikai személyeknek, és szerezze meg jóváhagyásukat a lépéshez. Közölhetné velük, hogy a J.[ung]-gal való együttműködés nem megy tovább, és hogy egy új egyesületet szeretnénk alapítani, amelynek egyelőre Freud lesz az elnöke, Dr. Jones pedig az elnökhelyettese, és amelyhez a csoportok hamarosan csatlakozhatnak.

Kérem, hogy postafordultával tudassa Prof. Freuddal az Ön véleményét a dologról, mindamelllett kérjük vegye figyelembe, hogy a kilépés – ami egyéb esetben elkerülhetetlen lenne – hátrányosabb lenne, mint a feloszlítás, mivel Jung maradna a hatalom birtokosa és az elnök, mi pedig a kidobottak. Azt is írja meg, hogy Ön szerint várjunk-e az amerikaiak véleményére, vagy hogy adott esetben elkezdhetnénk-e az akciót akár tőlük függetlenül is. Arról is mondjon valamit, hogy mekkorák lehetnek az esélyek a new york-i csoportot illetően.

Mindenesetre azonnal válaszoljon, és haladéktalanul kezdje el megtenni a szükséges lépéseket, mivel az ügy felettébb sürgős.

Ma éjjel B[uda]pestre utazom és reményeim szerint egy levelezőlapot is kapok majd Öntől.

Szívélyes üdvözlét

hű barátjától

S. Ferenczi

Az akció természetesen egyelőre a Bizottság szigorú titka.

7 Fer

Bp, 1913. november 8.

Kedves Barátom,

Itt egy levél Abrahamtól, melyet kérem, hogy küldjön vissza Prof. F.-nak. Olvastam a Fr.[eud]-nak írott levelét, de ez csak arról győzött meg, hogy a feloszlatás valóban keresztülvihetetlen. Freud, Jones, Abraham, Sachs, Rank, a budapestiek, Brill, Putnam stb. kilépése azonban nem halasztható tovább. A zürichieknek nem szabad időt hagynunk, hogy Freud neve mögé bújjanak, és így erősítsék meg magukat. A világnak tudomást kell szereznie Jung elszakadásáról. Az igazi „pszichoanalízis” ott található, ahol maga Freud van.

Sietségben vagyok, zárom tehát soraimat és szívből üdvözlöm. A telepátias ügyet egyeztetni akarom a Soc.[iety] for Psych.[ichal] Res.[earch]-csel. Jövő héten demonstrálok a telep.[atikus] kísérleteket a Bécsi Pszichoanal.[itikus] Egyesületben.

Szívélyesen

Ferenczi

Szív.[élyes] üdvözetem Lou asszonynak.
Azt hittem, már rég Bécsben van!

8 Fer

1913. december 16.

Kedves Barátom,

Sietve írok pár sort, hogy megkapja, még mielőtt elutazik. – Legelőször is: kitűnő az ötlete, úgy gondolom, az eddigiek közül a legjobb. A régi problémája („társas ösztönök”), amely engem túlságosan a „prospektív tendenciára” emlékeztet, egyre inkább az én- illetve szex.[uális ösztön] fogalmában oldódik fel.

Az emberek és a kisebb csoportok már valóban a szocializmus genitális stádiumában vannak (tárgyszeretet), a nagyobb csoportok pedig még megakadtak a szadisztikus periódusban (háború).

A docentúrám kérdése negatív értelemben megoldódott. Jendrassik mindent megtett azért, hogy elgáncsoljon, és ezt sikerült is neki.

Remélem, látni fogom Önt Bécsben vagy Bpesten. Talán karácsony idején mégis megjavítottam az orrom Bécsben.

Minden mást majd szóban.

Szívélyesen üdvözlí

Ferenczi

9 Fer

Budapest, 1914. március 16-án

Kedves Barátom,

Ismer engem, tudja, hogy a hosszas hallgatás nálam nem jelent semmi veszélyeset. Ezúttal azonban valóban kissé túlságosan hosszú volt a szilenciumom, olyannyira, hogy már – én aggódom amiatt, hogy ilyen régen nem kaptam hírt Önről. Amúgy is csak azért írok, hogy választ provokáljak ki Öntől, miután magamról semmi újat nem tudok mesélni. Minden a régiben: a praxisom eléggé tele van, munkatervek nagy mennyiségben, hanyagság a végrehajtásban, neuraszténiás álmatlanság egyébként elég megfelelő közérzettel. Bécsbe ritkábban mentem [!], mivel a folyóirat olyan rég nem jelent már meg, viszont következő vasárnap szeretnék Freudhoz menni – az újdonsült nagypapához |: második lányának, Sophie asszonynak gyermeke „lett” [eines Mädchens „genesen”] – ahogy németül mondják. – A magyar psz.[icho]-an.[alitikus] tanulmányaim 3. kötetének megjelenése nagy feltűnést keltett itt; az újságok reklámot csináltak nekem.

Budapest mint mindig: lelkesedik minden érdekességért, de nincs kitartása az alapos munkához. Kezdem azt hinni, hogy én magam is a Typus Budapestiensis-hez tartozom.

Gyakran gondolok Önre, és sajnálom, hogy nem tudunk napi szinten érintkezni egymással. Az Önnel való beszélgetés bizony olyan ösztönző volt számomra, hogy azóta hiába keresek pótbarátot. Ignotusnak ezer más dolga van, a kis Radó intelligens, de még fiatal és lényegében csak kritikus hajlamú ember. Dr. Hollósban (a nagyszebeni elmeagyógyintézet főorvosa) egy tehetséges pszichoanalitikusra leltem, de túl messze lakik, és ambíciós komplexusa olykor zavar engem – talán azért, mert az enyémmel ütközik!

Kérem írjon hamarosan és bocsássa meg a lustaságomat.

Barátsággal üdvözlí

Ferenczi

U.i: Abraham javaslatát elhamarkodottnak tartom. Meg kellene várnunk a Jahrbuch (a $\Psi\alpha$ története Fredtől) hatását, mielőtt bármit is teszünk.

10 Fer

Budapest, 1914 május 20-án

Kedves barátom,

Végre életjelet adok magamról, habár semmi lényeges közölnivalóm nincs. Azonban egy tartalmatlan levél is elég lehet arra, hogy válaszra serkentsen.

Hogy van? Hogy áll a praxisa? Hogyan alakulnak a tudományos ($\Psi\alpha$) viszonyok Angliában? Volt utóhatása a londoni csoportban a Zürichhel való szakításnak? – És mi a helyzet Amerikával? Hogy szolgál az egészsége? (Testileg és szellemileg.) Mit dolgozik? És még további száz kérdésre szeretnék Öntől választ kapni. – Amit ezért a részemről felajánlhatok, az vajmi kevés: fizikailag mostanra sokkal jobban vagyok; (még szükséges elvégezni egy korrekciót az orromon)[,] a praxis rendben. A psz.[icho] a.[nalízis] Magyarországon az érdeklődés középpontjában áll (az utóbbi időben adleriánus törekvések is jelentkeztek.). Két új tagot vettünk fel: Dr. Hárnik J.[enő] orvost (szorgalmas, de személyes komplexusa miatt nehezen kezelhető ember, talán a mi jövőnk*) és Dr. Szilágyi G.[ézát] (jogi doktor, volt páciens, újságíró).

Utóbbi időben nem csinállok semmit, kivéve, hogy néhány jegyzetet készítek az ösztöntannal kapcsolatosan, melyeket rövidesen (?) össze szeretnék foglalni.

Az angol fordítással kapcsolatos javaslatait (úgy hiszem) már korábban átvettem. Beszélte erről M. Prince-szel?

A portréja ragyogó lett. Köszönöm Önnek; lassan én is rendelkezni fogok a Bizottság tagjainak teljes galériájával.

Szívből jövő üdvözet

Ferenczi

* (de sokkal kevésbé éles elméjű és gyáva)*

* Ferenczi saját szövegközi beszúrása.

11 Fer

Mélyen Tisztelt Professzor Úr!

Szíves tudomására hozzuk a Magyarországi Pszichoanalitikai Egyesület 1914. V. 19-i közgyűlésén készült jegyzőkönyv alábbi kivonatát:

„Az elnök meleg szavakkal emlékezik meg a kapcsolatokról, melyek 1913 nyarán az egyesületi tagok és a londoni helyi csoport jelenlegi vezetője, Prof. Dr. Ernest Jones között alakultak ki, aki hosszabb ideig Budapesten tartózkodott. Tekintettel Prof. Jones pszichoanalízissel kapcsolatosan szerzett nagy érdemeire, az elnök javasolja Prof. Dr. Ernest Jones megválasztását az Egyesület tiszteletbeli tagjává. A közgyűlés egyhangúlag elfogadta az elnök javaslatát.”

Örömmel tudatjuk Önnel az egyesület ezen határozatát.

Kiváló tisztelettel

Budapest, 1914. május 20.

A Magyarországi Pszichoanalitikai Egyesület elnöksége:

Dr. Alex. Radó
titkár

Dr. S. Ferenczi
elnök

12 Fer

Budapest, 1914 június 23-án

Kedves barátom,

Utólagos engedelmességemet mintegy bizonyítandó, ezúttal [!] arra kényszerülök, hogy eltekintsek kérdései megválaszolásától, miután a levelet eltettem valahová, – talán azért, hogy figyelmeztetése ellenére éppen ezt a hatást érjem el. – Közölnivalóm azonban akad egy s más az Ön számára. Rögtön a (számomra) legfontosabbal kezdem: az éveken át tartó szokásom ellenére, hogy a nyári szünetet Freudéknál töltöm, nemrég azt írtam Freudnak, hogy ezúttal talán kivételt kellene tennem a szabály alól, és teljes egészében magára, illetve a családjának hagyhatnám meg őt. Beleegyezőleg válaszolt, főként, mivel a Tirolban töltött szünidejének nagy részét a Krauss-féle Enciklopédia számára készülő írásának megfogalmazásával szeretné tölteni, egy ilyen munka azonban akkor megy a legjobban, ha teljesen egyedül van. A szünidőmet így – augusztus 1-től körülbelül szeptember 5-ig – saját belátásom szerint tölthetem ki, és legelőször az az ötletem támadt, hogy nyaralótársként ajánlkozom fel

Önnek. Egy londoni tartózkodásra gondoltam, talán egy párizsira is, de akkor már szóba jöhetne egy szünidei kirándulás Franciaországban vagy Angliában. A hazafelé vezető úton aztán mégis meglátogathatnám – 1-2 napra – Freudot Tirolban. – Mi a véleménye erről a tervről? Hogyan illeszkedik bele az Ön nyári terveibe? Remélem, ugyanolyan őszintén és szabadon fog válaszolni, mint Freud. – Ha elviekben egyetért a javaslatommal, úgy a legnagyobb szabadságot adom Önnek az idő beosztására; hisz Ön ismeri a helyi viszonyokat, így bizonyos értelemben idegenvezőt kell játszania!

Egyébként csupán apróbb híreim vannak: Freud és a Jones házaspár budapesti tartózkodásáról már tudomása van. Immár Ignotus is törvényesen elvált a feleségétől. Nálam minden ugyanaz, mint korábban, sok munkaterv, néhány használható ötletem is van, amelyekről beszámolhatok Önnek. (Le lehetne ülni valahová 1-2 hétre és dolgozni, talán a tengerparton?!). Freud és Abraham azt a megbízást adták nekem, hogy a Kongresszuson tartsak egy előadást „A N.[emzetközi] Psz.[icho]-A.[nalitikus] Egyesület feladatairól és céljairól” Az okkultista napok Berlinben okt. 16-24 – talán teszünk egy kirándulást oda a kongresszusunk előtt.

Szívből üdvözlöm

– vagy inkább üdvözöllek

Ferenczi

13 Fer

Budapest, 1913 [1914!] július 20-án

Kedves Jones,

Szóval: rendben van; Londonba megyek, és elfogadom a vendégbártságot. Teljesen program nélkül érkezem, annyit tudok csak úgy általában véve, hogy a legtöbb időt Londonban és Veled szeretném tölteni. Nehezen viselem a hosszabb egyedüllétet, a Te terhedre kell tehát lennem (legalább a szabadnapjaidon). Írópapírt is szeretnék magammal vinni, talán a szorgalmad átragad rám, és végre el tudom majd határozni magam, hogy egy s mást papírra vessek azokból a dolgokból, amik foglalkoztatnak. Mindezekért a csapásokért azonban legalább annyi ellenszolgáltatást el kell fogadnod tőlem, hogy az ott-tartózkodásom alatt folytatod a nálam itt megkezdett analízist [!]. Egészen szabályos analízisórákra gondolok.

Hogy mikor érkezem meg Londonba, nem tudom még; annyi bizonyos, hogy augusztus első hetében.

A közelgő viszontlátás fölöslegessé teszi az egyéb levélbeli közléseket.

Itt egy körlevél Abrahamtól. Küldd vissza (a megjegyzéseiddel kiegészítve) Berlinbe. –

A közelgő örömteli viszontlátásig

maradok hűséggel

Ferenczi

14 Fer

Visegrád, [1]914. július 26.

Legszívélyesebb üdvözetét küldi a régi visegrádi klán

Dr. Schächter a klán lovagja

Ferenczi és Dr. Bakody a hadseregbe való bevonulásra készülődve!

Bakody Aurélné

Gábor Schächter

Mrs. Bakody

Franz Schächter

Anti Schächter

Szívélyes üdvözlettel Puzi, Jozefin Zichy, Klári

15 Fer

[Budapest] 1914. július 29.

(London 31/7)

Kedves Barátom!

Sajnos bizonyossá vált, hogy nem hagyhatom el az országot. A szép időt, amit Angliában reméltem eltölteni, itt kell töltenem – a behívóra várva. Nagyon is lehetséges, hogy bevonulok a katonasághoz és a hadjáratban a huszároknál, mint orvos, lovon kell részt vennem!!

Az itteni állapotokról nem számolok be Neked; hisz tájékozódasz az újságokból. Angliával itt rokonszenveznek, ellentétben az „antant” két másik államával.

Szívélyes üdvözetem!

Ferenczi

Maeder a mai napon bejelentette nálam az egyesületből való kilépését. Egy új független pszichológiai egyesületet alapítanak.

16 Fer

Pápa, 1915. május 15.

Kedves barátom,

Szívből köszönöm Neked a Rank révén eljuttatott közlést, hogy tényleg befejezted az írásaim angolra fordításának fáradságos és unalmas munkáját. Ezt a fáradságot a barátságod kifejezéseként méltányolom, és meggyőződésem, hogy ez a rokonszenv elég erős ahhoz, hogy a hosszas izolációt túlélje.

Magamról semmi különöset nem tudok írni. Okt. vége óta katonai szolgálatomat töltöm egy huszárregimentnél, de most csak a hátországban, ahol alig van mit csinálni. Van még napi 2-3 magánpáciensem analízisben. Határkérdésekkel foglalkozom, pszichológiával és biológiával; kérdés azonban, hogy ebből kisül-e majd valami értelmes dolog. Fizikailag tényleg jól vagyok, amihez hozzájárul a vidéki nyugalom, és a napi lovaglás.

Érdeklődésedre tarthat számat, hogy egy i[tá]l.[iai] Prof. Levy-Bianchini nevű úr Salernóból le szeretné fordítani olasz nyelvre az „introjekciós”-munkámat.

Figyelemre méltó ellentét ezen internacionalizálódás és az uralkodó nemzeti küzdelmek között!

Szívélyes üdvözetem!

Írj, ha lehetséges

a hűséges Ferenczidnek

Dr. Emden úrnak add át szívélyes üdvözetemet és hálás köszönetemet.

17 Fer

[Budapest] ca. [19]16. július 24.

Kedves Jones,

Nagyon köszönöm kedvességedet és az érdekes leveledet.

Kár, hogy még egy pár hétre sem tudsz eljönni hozzám. Érdekes pszichotechnikai dolgokra tudtalak volna tanítani.

Tudsz-e valamit az amerikai fordításom sorsáról? Mindig csak a hirdetések látom a I.[nternational] J.[ournal of] Abnormal Psychology-ban.

Azt hiszem, előbb fogjuk viszontlátni egymást, mint ahogy gondolod. Hallom, első utad Bécsbe fog vezetni. Én is ott akarok lenni!

Az álmom nagyon érdekes volt. A különös csupán az, hogy itt, mint ott is a Sir* kerül említésre.

Szívélyes üdvözlettel

Ferenczi

18 Fer

Bpest. 1921. július 11.

Kedves Barátom,

Hálás köszönetem a levélért és a fotókért. Innen semmi jelentenivaló, kivéve, hogy a nyári címem aug. 2-ától kezdve: Tegernsee (Bajorország) Hotel Bayrischer Hof. A címváltozásokat időben jelezni fogom.

Üdvözet háztól házig

Ferenczi

19 Fer

Budapest, 1922. január 22.

Kedves Barátom,

Beszámolnivalóm innen csak annyi van, hogy a I/11-i leveled nem érkezett meg. – Az egyesületben megismétltem az előadást a meta-pszichológiáról. Az egyik tagunk népszerűsítő előadásokat jelentett be egy kereskedelmi klubban, anélkül, hogy az egyesületet megkérdezte volna. A tag megkapta a megfelelő kioktatást. Pierce Clark elismerően és helyeslően írt a Tic-munkáról. Mit tudsz mondani nekem Pierce Clarkról?

Szívélyes üdvözet

Ferenczitől

* a 'Sir' szó bizonytalan olvasat

20 Fer

Bpest, 1922. február 20.

Kedves Ernest,

Dr. Bose ügyével kapcsolatosan teljes mértékben a véleményedre kell hagyatkoznom, mivel Te ismered legjobban őt és azt a módot, ahogyan Kalkuttában vezeti az ügyet. Azonban talán óvatosságból egyelőre – legalább a berlini kongresszusig – csak az angol csoporthoz való ideiglenes csatlakozást kellene jóváhagyni, a végleges önálló csoportalakítást pedig még egy darabig elhalasztani, míg a csoport be nem bizonyítja munkaképességét. Mindenesetre szép lenne, ha Berlinben megismerhetnénk az időközben pszichoanalitikussá vált kollégákat.

Szívélyes üdvözetét küldi a feleségem is Neked és Mrs. Jonesnak,
Ferenczi

21 Fer

[Budapest] [19]22. október 22.

K.[edves] B.[arátom]!

Ezúttal csak k[ör]l[evél] kiegészítés. Részletes jelentést nov. 1-én küldök.

Első ülés 8 nappal ezelőtt; téma: jelentés a kongresszusról. Általánosan nagy elismerés a k.[ongresszus] vezetés részére és a berlini vendégszeretet miatt. Helyi napilapok és egy orv.[osi] folyóirat beszámolt a programról.

Radó távolléte alatt Dr. Radó-Révész né látja el a titkári teendőket az egyesületben. (Bp. IX. Ferencz Körút 17.)

Szegény Pfeifer lakását teljesen kifosztották, mialatt Berlinben volt.

Szívélyesen

Sándor

Magánjellegű: A feleségem köszöni a tájékoztatást és be szeretné gyűjteni az adatokat.

22 Fer

Bp., 1923. július 6.

Kedves Ernest. (Egyúttal körlevél helyett!)

Sok huzavona után úgy döntöttem, hogy lemondok az angliai utazást. – Bármennyire is sajnálom, hogy elmulasztom a Veled való újbóli találkozást, és a régóta várt alkalmat, hogy ellátogassak Angliába.

Tudományos és tudománypolitikai szempontból kevés hírem van innen. Egy Kovács [Vilma] nevű tanítvány (laikus), a „Túl az örömelven” fordítója, egy jómódú hölgy, betöltötte nálam az állást a klinikán, jelenleg 5 pácienszt kezel (köztük 2 kiképzendő orvost), szinte ingyen.

Nemrégiben végre hazaküldtem Herford asszonyt. Azt kell mondanom, hogy igen nagymértékű fejlődést mutatott. Úgy hiszem, még a látzólag gyógyíthatatlan anagógiáját is sikerült részben leépítenem. Meglehet, használható tagja lenne a Te csoportodnak. Érdekelne, hogy mi a véleményed ezzel kapcsolatban.

A feleségemmel 16/17-én Klobenstein am Ritten-be utazunk (Bozen mellett van, jelenleg Olaszországhoz tartozik), ahol Rankék is időzni fognak. Nekem megfelel a Wolkensteinben való találkozás. A feleségem valószínűleg velem tart.

Légy oly kedves, és kérdezd meg az oxf.[ordi] kongresszus vezetőségét, hogy nekem is be kell-e fizetnem a tagsági díjat, annak ellenére, hogy nem tudok jelen lenni (szeretnék közvetlenül is írni nekik). A mi viszonyainkhoz mérten ez nem számít csekélységnek.

Még egyszer hálás köszönet azért, hogy ilyen készségesen bízattál az angliai úttal kapcsolatban és szívélyesen fogadnál engem.

A feleségem és én legszívélyesebb üdvözetünket küldjük.

Sándor

23 Fer

Budapest, 1923. október 7.

Kedves Ernest,

Szívből köszönöm a tájékoztatásaidat, és nagyon sajnálom, hogy ismét gondjaid voltak az egészségi állapotoddal. Remélem most már hosszú időre mentesítve vagy az efajta problémáktól.

Biztosan értesültél már a Prof. állapotáról. Visszatérése során kifejezetten gyors újraképződést állapítottak meg, s így Hayek a radikális

műtétet javasolta (miután a Prof.-nak felfedte a tényállást). A Prof. minden további nélkül beleegyezett, sokkal nyugodtabb lett, és hosszú idő után ismét produktív. Efelől személyesen is meggyőződhettem, mivel a legutóbbi vasárnapot Bécsben töltöttem. A műtét két alkalmat jelent: először a (néhány és kisméretű) mirigyét távolítják el, majd egy nappal később magát a beteg csontot; a műtétet az ismert állkapocs-sebész, docens Dr. Pichler fogja elvégezni. A Prof. az Auersperg-szanatóriumban fog tartózkodni (pontosabban: már bizonyosan ott van, de erről még nem kaptam értesítést.)

A személyes kérdéseted illetően csak megismételhetem, amit S.[an] Cristoforóban többször mondtam már: én sem tartalak Téged egyértelműen neurotikusnak, de kifejezetten az a véleményem, hogy szükséged van analízisre, nem csupán – ahogy vélem – a tudattalan motívációk vezette cselekedetek végett, hanem azért is, mert az előző analízisedet befejezetlennel kell tekintenem, mivel az akkori technikám jóval tökéletlenebb volt. Már csak a Te saját analitikusi tevékenységedre való tekintettel is kívánatosnak tartom az utóanalízist. Ha ezúttal egy igazi analízisbe fognánk, akkor (bár analíziseim mostanság sokkal rövidebbek), nem szabad, hogy a végső terminus ideje, vagy időtartama befolyásoljon bennünket. Azt azonban, hogy ez miként egyeztethető össze vitális érdekeiddel, meg nem mondhatom.

N.B. ami a Brill-nek írott levelet illeti, nem annyira a megfogalmazásban van a lényeg, hanem abban a tendenciában, ami ezáltal kifejeződött.

Az itteni körülmények nyugodtak, – munkám akad, több is, mint ami elég lenne – de még ez is túl kevés a mai drága időkben.

Szívből üdvözlök Téged és szeretteidet

Sándor

Örülnék, ha időnként személyes híreket is kaphatnék Rólad.

24 Fer

Budapest, [19]24. január 13.

Kedves Ernest,

A körlevélhez néhány személyes jellegű sort fűzök. A köztünk kialakuló nézeteltéréshez vezető motívumok utólagos vizsgálatát így távolból nem lehet kielégítően elvégezni. Objektív szempontból lenne jónéhány ellenvetésem az általad csoportosított érvekkel szemben, de úgy

gondolom, ideje ezt az egész történetet ad acta félretenni. Mégsem tudom azonban megállni, hogy ne utaljak arra, hogy egy számomra teljesen ismeretlen ember (akinek még a neve sem jut eszembe) nem ír az általad tárgyalt témáról anélkül, hogy ne az én tézisémet használná kiindulópontként. Nem hiszem, hogy ez az ügy olyan természetű lenne, hogy a mi viszonyunkat tartósan vagy akár kevésbé hosszú időre beárnyékolná, és remélem, hogy a jövőben mindkettőnk számára megadatik az alkalom a baráti közeledés felé mutató jó szándékunk kinyilvánítására.

Ebben a reményben maradok baráti üdvözzel

Sándor

25 Fer

Bpest, 1924. április 10.

Kedves Ernest,

Köszönöm egyfelől a kéziratod beküldését, másfelől a baráti szavakat a „Gen.[ital] Th.[eorie]” megjelenése alkalmából. – A meggondolásaidat természetesen nem lehetséges levélben megvitatni; remélhetőleg Salzburgban lesz majd erre alkalom.

Köszönettel tartozom a szép könyvért is (Applied Ps.[ycho] A.[nalysis]).

A mielőbbi viszontlátásig, üdvözzetem Mrs. Jones-nak is

Sándor

26 Jon

1924. augusztus 7.

Kedves Sándor,

Tényleg nagy örömmel hallok felőled, és azt gondolom, hogy ez a jó viszonyunk folytatását jelenti. Nem látok semmit, ami ezt zavarná a személyes oldalon. Remélem, a csekély tudományos nézeteltérések sem válnak fontossá, mivel ezen a téren nem tudlak azonosítani Ottóval.

Tényleg attól félek, hogy megismétli Jung történetét, és pedig ugyanolyan neurotikus okok miatt. Senki nem azonosít Téged vele ebben a tekintetben, de nagy rejtély számomra, hogyan jutottál odáig, hogy közös könyvet írj vele.

Keményen dolgozom, és csak két hét szabadságom lesz. Tervbe vetjük, hogy hamar befejezzük a „Sammlungen” öt kötetének fordítását, és ez nagyfokú nyomást jelent. Remélem New York-nál vonzóbb helyen fogod élvezni a szünidőt, habár kétségtelenül izgalmasnak találnád az amerikai ismertetéseid megújítását, és feltehetően idővel ezt fogod tenni.

Különféle forrásokból – beleértve a legjobbat – arról értesültem, hogy a Professzor kitűnő egészségre örvend. Úgy tűnik, a kedélyállapota is javult a szünidő alatt, még azt is hallottam, hogy különböző tanulmányokat ír.

Régóta tartozom a válasszal az okt. 1-i leveledre, amelyben kedvesen felajánlottad az analízisem folytatását. Mint bizonyosan rájöttél, a késedelem oka az volt, hogy néhány dolog, így szerencsétlen szuggesztióvitánk, és az ezt követő, kongresszussal kapcsolatos események időszerrűtlenné teték, hogy ilyen személyes dolgokkal jelentkezsem. Mostanra azonban már szabadabbnak érezném magam arra, hogy ezt megtegyem. Nagy vágyat éreztem és érzek arra, hogy folytassam az analízist, főleg azért, mert a cél az, hogy elérjük a legtökéletesebbet, azt az ideált, amelyre mindannyiunknak törekednünk kell a pszichoanalízissel kapcsolatban. Másfelől, az életem állandó költségei és az itteni körülményeim abszolút lehetetlenné teszik, hogy a legrövidebb időn túl távol legyek munkámtól, és így ez magától értetődő módon nem lenne megfelelő a számunkra. Csak azzal a gondolattal tudom vigasztalni magamat, hogy olyan embernek, aki oly boldog a szerelmi életében, és oly teljességgel képes dolgozni, mint én, annak nincs sürgető szüksége arra, hogy további analízisben vegyen részt, és biztos vagyok abban, hogy egyet fogsz érteni ezzel a kritériummal.

Sachs két hónapig Londonban volt, és Lampl szintén itt volt néhány napig. Nagy öröm volt látni őket.

Legbarátibb üdvözetem Neked és feleségednek,

Maradok szeretettel,

[aláírás nélkül, Ernest Jones]

27 Fer

1924. augusztus 18.

Kedves Ernest,

Örülök, hogy hosszú idő óta újra hallok felőled. A leveled – pontosabban a leveled néhány mondata – azonban helyesbítést kíván a részemről. Teljesen igazad van abban, hogy nem azonosíthatasz teljesen Rankkal; ilyen tökéletes azonosság ritka dolog a tudományos kérdésekben, különösen akkor, ha olyan új szempontokról van szó, amelyeket Rank dolgozott ki a születési traumáról. Az én „genitálteóriám” némileg másként látja a születés mozzanatát, és ennek a momentumnak a neurózisokra való hatásáról sem tesz említést. Éppen ez az a pont, ahol nem (vagy még nem) fogadom el teljesen Rank felfogását szó szerint, bár meg vagyok győződve arról, hogy ez döntő módon járult hozzá tudásunk gyarapodásához. További bizonyítás és kutatás feladata lesz, hogy Rank elgondolásait összhangba hozzuk a pszichoanalitikus tudás egészével. Mint minden új, lehet, hogy Rank gondolatai is „eltűntek”; mindenesetre érdemes tovább vizsgálni őket.

A közös könyvünkben lehetnek hibák, (én úgy hiszem, inkább stílusbeli és szerkesztésbeli hibák.) Egészében véve azonban ragaszkodom az ott leírt nézetekhez; egy ilyen rövid vázlat természetesen többszörösen kiegészítésre szorul, talán javításokra is, amelyektől nem zárkózom el.

Az indokaid, amelyek lehetetlenné teszik az analízis folytatását, érthetőek számomra; szinte lehetetlen munkát és családot ilyen hosszú időre magára hagyni. A kedves gyerekarckokra is gondolok közben, akiket fényképen láttam Salzburgban. Kérlek, add át az én és feleségem üdvözlését a boldog anyának.

Augusztus elején (10.) Engelbergbe jöttünk, és azt tervezzük, hogy szeptemberig maradunk itt, azután szeptember 15-ig Svájc más részében töltenénk az időt.

Váltakozva égünk és fagyoskodtunk eddig. De a nyugalom jót tesz. Még egyszer szívből üdvözöl

Sándor

28 Fer

Budapest, 1924. október 12.

Kedves Ernest.

Nagyon köszönöm az okt. 4-i leveledet. Valóban újra teljes munkaidőben dolgozom, a fiatal kollégák számára is tudtam munkát és kérészetet biztosítani. Az anyagi körülmények mindamellet meg lehetőségek bajosak itt.

Ottó visszaérkezett, illetve már vissza kellett hogy érkezzen Amerikából, Meranban időzik a családjával, de még nem adott életjelet magáról. A Wittels-könyv ügyében írtam Reiknek; amennyiben a könyv még nincs másnak odaígérve, Neked kellene bemutatnod mindkét folyóiratban.

Az ilyen párhuzamos recenziókat én is kívánatosnak tartom, és figyelmébe akarom ajánlani Reiknek, aki recenzió-ügyben illetékes.

Utban hazafelé Bécsben jártam, és a professzort nagyon kielégítő állapotban találtam. Hat órát dolgozik naponta.

Szívből üdvözl

Sándor

29 Fer

Budapest, 1925. május 29.

Kedves Ernest,

Már több nappal ezelőtt írnom kellett volna Neked, Róheim kérését támogatva, de különféle körülmények akadályoztak ebben. – Róheim – akinek különös vonzódását az angolszász világ iránt, főként az ő tudományterületén bizonyára jól ismered – szeretne a nyár folyamán, (pontosabban: ősszel, a kongresszus után) egy vagy két előadássorozatot tartani Londonban a pszichoanalízis és etnológia kapcsolatáról. A psz.[icho] a.[analitikus] csoport tagjai számára tartott előadásokra gondol, de esetlegesen akár nagyobb nyilvánossággal rendelkező csoportokra is. Legalább annyit szeretne keresni ezzel, hogy fedezni tudja az ő (és felesége) angliai tartózkodását. [*Rá van utalva erre, mert az – egyébként jó módú – apja igen fukar.] Szeretném támogatni a kérését és hozzáteszem,

* Az eredeti kéziratban szögletes zárójelben.

hogy R.[óheim] nem szándékozik a Salzburgban felolvasott és általad nem kedvelt téziseket propagálni ott, annál kevésbé, minthogy időközben meggyőződött a következtetései túlzó voltáról, és az újítási szenvedélyét a megfelelő mértékre korlátozta. Bizonyos, hogy mint mindig, most is fog újat és érdekeset hozni, de meg fogsz győződni róla, hogy sok tekintetben megváltozott, és az érvelése sokkal elfogadhatóbb lett. –

A korábbi pácienseid közül most Major Daly és Dr. Cole van nálam. Az előbbi továbbra is a nem teljesen elintézett kasztrációs története miatt szenved, utóbbi a (leginkább neurotikus) asthma bronchiale-be való visszaesése miatt. –

Te hogy érzed magad? Hogy van a kedves feleséged és hogy vannak a gyerekeid. – Úgy vélem, miután elástuk a tudománypolitikai csatabárdot, eljött az ideje, hogy a régi szép személyes kapcsolatokat újra felelevenítsük. Örülök, hogy Róheim kérése alkalmat adhatott nekem arra, hogy ismét közvetlenül írjak neked.

Nagyon sokat dolgozom, de csak gyakorlatban. Elméleti szempontból nem haladtam jelentősen előre, nagyon érdekesnek tartom azt a módot, ahogyan az utóbbi évek újításainak használható részei beilleszkednek az eddigi tudásunkba, és eközben nem csak tárgyi értelemben, hanem személyes értelemben magamról is tanulok egy s mást. A jelenlegi periódust a „harmonizálás” időszakának tudnám nevezni – ami mindenképp jótékonyabb, mint a korábban időnként eluralkodó disszonancia.

Szívélyesen üdvözöl

Sándor

Rankról sem hallok semmit. Egyre többet tudok meg az Amerikában kipróbált módszeréről, amit immár teljesen elhibázottnak tartok. A „születési trauma” az én analíziseimben neurotikus fantáziára redukálódik. –

30 Jon

1925. június 5.

Kedves Sándor,

Nagy örömmel hallok rólad közvetlenül, és szeretném megköszönni a kedves és baráti leveledet. Biztosíthatlak afelől, hogy az érzéseidet teljes mértékben viszonzom. Várom, hogy láthassalak majd szeptemberben Homburgban, és remélem, a feleséged szintén ott lesz. Meg kell beszél-

nünk, hogy mikor jössz Angliába. Freud kivételével Te vagy a Bizottság egyetlen tagja, aki még nem látogatott el hozzánk, és a feleségemmel gyakran említjük ezt egymásnak.

Roheimet illetően összességében jónak tartom az ötletet, és csupán szervezés kérdése lenne az egész. Azonnal felhívtam Rickmant, és a kezébe adtam az ügyet, hogy a részleteket kidolgozza. Ugyanakkor felmerült bennünk a gondolat, hogy az általad javasolt dátum nem a legmegfelelőbb számunkra. Például valószínűleg el tudnám érni, hogy a Királyi Antropológiai Intézet meghívja őt, hogy felolvassa az írását előt-
tük, de az őszi programjuk már le van szervezve. Azután szeretnénk, hogy Róheim kurzusa egy legyen azok közül, melyeket a klinika megnyitásának megünneplése alkalmából szervezünk, de ennek az időpontja sajnos még mindig bizonytalan. Mindenesetre a Rickmannel és másokkal történő további egyeztetéseket követően írni fogok közvetlenül Róheimnek és elé tárom a helyzetet. Közben te talán elmondhatnád neki, hogy jónak találjuk az ötletet, és mindent megteszünk, hogy megvalósítsuk.

Néhány szó az analizáltjaid némelyikéről. Daly rendelkezik néhány értékes tulajdonsággal, ezek közül talán a nagyfokú energia a legbecse-
sebb. Ugyanakkor a tapintat terén nagy hiányosságai vannak, és elég népszerűtlenné és alkalmazkodóképtelenné teszi magát a társas környezetében. A tudományos írásai jelentős értéket képviselnek, de lerontja őket, hogy teljességgel képtelen helyesen használni az angol nyelvtant, amire azt mondanám, hogy nagyrészt komplexusfüggő [Komplex-
bedingt]. Dr. Cole-ról már beszéltünk korábban. A mostani leveleiből azt látom, hogy a nárcisztikus túlértékelésének nagy részét megtartotta. Attól tartok, hogy csekélyek az esélyei arra, hogy jelentős praxist biztosítson magának Londonban, miután nagy a verseny. A döntése, hogy itt, vagy valahol máshol telepedjen-e le Angliában, feltehetően részben a személyes pénzügyeitől függ, amelyekről semmit sem tudok. Nemrég találkoztam Dr. Inmannal aki tagként kérte felvételét az Egyesületbe. Okos fickónak tűnik, de döntéseiben tagadhatatlanul kiegyensúlyozatlan, így elhalasztottuk a megválasztását. Hálásak lennénk, ha megosztanád velünk a véleményedet a kérdésben. Nem hipomán egy kissé?

Az élet valamivel nyugodtabban zajlik mióta a sajtó-ügyek miatti stressz, „Válogatott írások”, stb. alábbhagyott. Sajnálom, hogy ezt kell mondanom, de a pszichoanalízis Angliában nagyon keveset fejlődött az elmúlt néhány évben. Jelentős a vele szembeni ellenállás, és a gyakorlat

nem olyan jó, mint volt. Mindamellet az új tanítványok folyamatosan jönnek, hogy megerősítsenek bennünket, és ezt tekintem a legfőbb dolognak. A családom nagy örömforrás számomra, és minden tagja rendkívül szépen virul. A két Glover és én, a három feleséggel együtt megszervezzük, hogy autóval menjünk a kongresszusra, egy négyezer kilométeres túra lenne, egy körutazás Franciaországban. Négy vagy öt hétig tartana, és nagyon élvezetes lenne.

Legbarátibb üdvözlettel,
Maradok szeretettel,

[aláírás nélkül, Ernest Jones]

31 Fer

New York, 1926. október 5.

Kedves Ernest:

Köszönöm a leveledet és a körleveledet. Ezúttal csak azért írok, hogy tájékoztassalak a biztonságos megérkezésemről New Yorkba, és hogy ejtsek pár szót a Franklin-esetről. Van néhány különös karaktervonása, és ahogy te is tudod, a karaktervonásokat én egyfajta egyéni pszichózisnak tartom. Ennélfogva természetesen kissé túlzó az a benyomásod, hogy „katatón” lenne. Nagy tehetsége van mind a neurotikus, mind a pszichotikus emberek analizálásában. Kérlek, légy egy kicsit elfogadóbb vele, és meglátod, komoly munkával fogja jutalmazni a kedvességedet, amit hasznosítani tudsz majd az új klinikádon.

A Te Dr. Brill-ed meglátogatott és nagyon kellemes időt töltöttünk együtt. Meglehetősen fiatalnak néz ki és nagyon elégedettnek tűnik. Meghívták, hogy nyissa meg az előadássorozatot, amit ma kezdek el a New School of Social Research-ben.

Legszívélyesebb üdvözetem neked és Mrs. Jonesnak,
Maradok barátsággal,

Sándor

32 Fer

New York, 1926. december 13.

Kedves Ernest:

A Dr. Franklin ügyében hozzám intézett panaszod nem jogos. Körülbelül két hónappal ezelőtt adtam neki egy hivatalos bizonyítványt, de nyilván túl szerény volt ahhoz, hogy elvigye neked; azt gondolván, hogy szükségtelen, miután meghívták az Intézetbe dolgozni.

A magam részéről csak annyit tudok mondani, hogy kiérdemelte az ajánlást, amit adtam neked. Természetesen továbbra is vannak személyes problémák a karakterében, de az adottságai és a tudományos ismeretei annyira értékesek, hogy elnézőnek kell lennünk vele szemben, annál is inkább, mivel folyamatosan fejlődik. És ugyan kinek ne lennének közülnk karakter-problémái? Természetesen szüksége van a kollégái barátságos hozzáállására. Kérlek, hass rájuk e tekintetben, anélkül, hogy elmondanád ezeket a jobbára személyes részleteket.

Köszönöm a „Contributions” megjelentetésében való együttműködésedet, és fogadd legszívélyesebb karácsonyi üdvözlötünket egész családnak mindkettőnk részéről.

Barátsággal,

Sándor

33 Fer

Baden-Baden, 1927. június 26.

Kedves Ernest,

A fényes fogadtatás egyfelől Részedről és Mrs. Jones részéről, másfelől az egyesületek részéről feledhetetlen marad nekem és feleségemnek. Ezúttal csak azért írok, hogy efelől biztosítsalak, és megkérjelek, hogy a legközelebbi adandó alkalommal hivatalosan is kifejezd hálás köszönetemet az angol csoportnak. Az volt az érzésem, hogy a nekem nyújtott megtiszteltetés nem csak nekem, hanem az ügynek is szól, amelynek legrégebbi hirdetője én vagyok. De azt képezem, hogy ennek egy része a személyes természetem miatt volt. – Elsősorban a szeretetreméltóság válogatott jeleire gondolok részedről és Mrs. Jones részéről.

Még egyszer hálás köszönet mindenért, – főként az Elsteadban eltöltött szép napért!

Párizsban három kellemes napot töltöttünk, ennek során egy estét Laforgue házában. Osztom a véleményedet ezen új csoportvezető komolyságával és megbízhatóságával kapcsolatban.

Baden-Badenben az a hír fogadott, hogy a feleségem kézitáskáját bevitték a londoni rendőrségre. A londoni emlékre vetülő egyetlen árnyék is kivilágosodik ezáltal. Kérlek, közöld ezt Huegel úrral és feleségével, és kérj elnézést a nevünkben a kissé nyomott hangulatért, amellyel megzavartuk a kellemes lunch-partyt.

Legszívélyesebb üdvözléssel háztól házig,

Sándor

34 Jon

1929. febr. 1.

Kedves Sándor,

Már egy ideje szándékomban áll írni neked Mrs. Rickmanról, de az elmúlt hónapban feleségem és én is, mindketten betegek voltunk, és minden elfoglaltságot a minimumra korlátoztunk. A következőről van szó. Mrs. Rickman elmondta nekem, hogy élesen bírálta az álláspontomat az analízise folytatásával kapcsolatos kérdést illetően, és ez csak azt jelentheti, hogy hamisan állítja be a helyzetet számodra, vagy a te álláspontodat az én számomra. Az én nézeteim a dologgal kapcsolatban valójában elég egyszerűek. Korábbi analitikus tapasztalataim alapján állíthatom, hogy jól ismerem az ő gondolkodásmódját, és mikor ez a kérdés néhány hónappal ezelőtt felmerült, én természetesen azonnal megpróbáltam belemenni a motiváció kérdésébe. Elég világosan kifejtette, hogy nem érez belső szükségletet az analízisre, és az egyetlen ok számára az, hogy a férjének kedvében járjon, mint előző alkalommal is. Én természetesen azt mondtam ezután, hogy nem az a kérdés, hogy egy ilyen analízis ellen vagy mellett foglalunk-e állást, mivel a lényeg az elutasított dolgok természetében van. Analízist ilyen alapokon nem lehet végezni. Biztos vagyok benne, hogy te magad is ugyanezt mondtad volna ilyen körülmények között.

Nincs szerencsénk a párizsi Tanácsüléssel kapcsolatban, melyet a legutóbbi kongresszuson húsvétra szerveztünk. Tavaly is, és idén is ez

alapján alakítottam a terveimet és aztán rimánkodtam, hogy négy vagy öt hónappal korábban jussunk valamilyen megállapodásra. Ezúttal létrejött valamiféle levélváltás Annával, Eitingonnal és van Ophuijsennel, de pillanatnyilag nem úgy néz ki, hogy ez vezetne valamire. Az egyetlen alternatíva egy kettős találkozás lenne a keletiek, illetve a nyugatiak valamint Eitingon között, aki összekötő kapocs mindkét irányba. Sajnálatos a dolog.

Várom már a néhány hetes szünidőt Dél-Franciaországban, hogy helyrejöjjön az egészségünk (a feleségem épp kigyógyult a tüdőgyulladásból). Remélem mindketten kiváló egészséggnek örvendtek.

Legjobb kívánságaimat küldöm,

Maradok,

[aláírás nélkül, Ernest Jones]

35 Fer

Budapest, 1929. február 8-án

Kedves Ernest,

Teljesen igazat adok Neked abban, hogy adott körülmények között teljesen elhibázott lenne Mrs. Rickman esetében erőltetni az analízist.

A leveledben taglalt másik kérdés időközben részletes megbeszélések tárgya lett Bécsben, ahol az ezt megelőző hétvégén jártam, hogy találkozzak Eitingonnal, a Professzorral és Anna Freuddal. Max valószínűleg értesített közben arról, hogy mi a keleti országokból Basel városát javasoljuk, melyet a legmegfelelőbb helynek tartunk a húsvéti találkozó számára. Örülök, hogy ennyi idő után újra látlak majd és remélem, a személyes megbeszélés jót tesz majd a közös ügynek.

A feleségem nevében is köszöm az érdeklődésedet hogylétünk felől. A kemény tél ezúttal kissé megviselt, de az utóbbi időben ismét frissebbnek érzem magam és nagyobb kedvem van a munkához. Nem tűnik lehetetlennek, hogy az utóbbi évek tapasztalata és ötletei egy könyvbe sűrűsödnek majd, még ha nem is lesz ez nagyon átfogó.

Szívélyes üdvözzel

Sándor

36 Fer

Bpest, 1929. február 17.

Kedves Ernest,

Megtudtam Maxtól, hogy ő és Anna Freud mégis úgy döntött, hogy alkalmazkodnak a Te útitervedhez. Természetesen csatlakozom a többséghez, és részt kívánok venni az áprilisi találkozón.

Szívélyes üdvözlettel

F. Sándor

37 Fer

Budapest, 1929. július 6.

Kedves Ernest,

Éppen volt időm arra, hogy elolvassam a folyóiratok legújabb számát, és egyúttal megragandám az alkalmat, hogy megköszönjem, amiért barátsággal elküldted nekem.

Az angol kollégák budapesti tartózkodása (akikről egyébként elutazásuk óta nem hallottam hírt) egyfajta angol-magyar pszichoanalitikus testvériség létrejöttét jelentette, ami úgy tűnik, egyébként csupán az országaink között fennálló rokonszenv folytatását jelenti.

Téged feltehetően az érdekel leginkább, hogy mit tudok mondani a Professzor állapotáról. Szerencsére csak kedvező dolgokról számolhatok be. Objektíve nincs nyoma visszaesésnek, ami annál is jelentősebb, minthogy már majdnem $\frac{3}{4}$ év telt el a műtét óta. Szubjektív szempontból a közérzet ingadozó, egészében nem túlságosan rossz. A nyári tartózkodás remélhetőleg határozott erősödést hoz.

Én magam teljes gőzzel dolgoztam júl 1-ig, azóta csak $\frac{3}{4}$ -részben vagyok elfoglalt és egy kertben lakom a város közelében. Forróság van, de itt elviselhetőbb. Augusztusban valószínűleg a hegyekbe megyek (Olaszország. Tirol). Egy tervezett amer.[ikai] meghívásos utazás „elűszott”.

Mindkettőtöket üdvözöl a feleségem és én

Ferenczi Sándor

38 Fer

Budapest, 1930. január 6.

Kedves Ernest,

Az ambivalencia, amiről beszélsz, tagadhatatlan, de csakis kölcsönösségen alapul. A negativitásom fokozódásához nagyban hozzájárult ellentmondásos viselkedésem a laikus analízis kérdésével kapcsolatban. Habár magad is elnöke vagy egy laikus tagokat magába foglaló csoportnak, a viselkedéssel nemritkán (!) bizonyos értelemben feltűzelted a laikusok ellenzőit, pl. az innsbrucki kongresszuson.

Az ünnepi beszédem témájának megválasztásában a következő tudatos mechanizmust alkalmaztam: felütöttem az ünnepi könyvet, megtaláltam ott a Te kis írásodat a megfázás és az anyai gondoskodás kapcsolatáról. Namármost ez a téma keresztezett egy másikat, ami már régóta foglalkoztat, és ami nyilvánosságra hozandó munkáim össz-komplexumához tartozik; az életösztön és a gyermekkori trauma témájára gondolok. Arra a vádra, hogy tudattalanul bántani akartalak, természetesen nincs mentésem. Viszont azt is meg kellene kérdezned magadtól, hogy a Te értelmezésed ugyanakkor nem abból az ingerlékenységből ered-e, amelynek megfigyelésére Oxfordban adódott néhány alkalom. – Ugyan ki lehetne itt az objektív ítéző? Azt hiszem, még Eitingon sem.

Tehát nem marad más hátra, mint hogy bókodat, miszerint az én munkám tudattalan és analizálható, a lehető legudvariasabban viszonzom. Lehetséges, hogy egy kétoldalú erőfeszítés ezt követően képes lenne eltenni az útból a tagadhatatlan akadályokat. Ha már vallomásoknál tartunk, van némi mondanivalóm munkáid irodalmiságáról is. A Te munkáidat sem olvasom mindig osztatlan örömmel. Amennyiben az én munkáim vadak és fantasztikusak, úgy a Tieid gyakran egyfajta logikus-zadisztikus erőszakosság benyomását keltik, egyáltalán nem vagyok elragadtatva a Te angol csoportodtól, különösen mióta megjelentek a gyermekanalízissel kapcsolatos – egyébként szintűgy fantasztikus – munkák.

Látod, elég feszültség lógott a levegőben, ez a levélváltás talán a kapcsolatunk megjavulásának kezdetét jelenti.

Szívélyes újévi üdvözetét küldi a feleségem és én Mindkettőtöknek,
Maradok

Sándor

U.i.: Teljes naivitással beszéltem Rickmannal titkári posztjától való

visszalépésének okairól, és azt hallom tőle, hogy spontán lépett vissza, még meg is hatotta, hogy nem szívesen engedték el őt. Semmiképp sem gondolja azonban, hogy mások sürgették volna az ő visszalépését. Hasonlóképpen számolt be Rickmann a Professzornak is, mikor Londonból ide jött. Szeretnék ezzel kapcsolatban felvilágosítást kérni Tőled, de nem hallgathatom el, hogy talán óvatosságból a körlevelekben nem kellene írni egy analizált neurózisáról vagy pszichózisáról. Én, aki ismerem a tényállást, kedvezően vélekedem róla /R./. Remélem, hogy ezzel a vádak sora hosszú időre le van zárva, és a jövőben sokkal egyértékűbb leveleket fogunk váltani.

S.

39 Fer

Budapest, 1930. február 22.

Kedves Ernest,

Hosszas hallgatásom oka részben annak tulajdonítható, hogy az általában hangsúlyozott ambivalenciára való tekintettel meg akartam várni, hogy később nem fogalmaznék-e meg egy más tartalmú levelet. Nos, ilyen hosszú idő után azt mondhatom, hogy az annak idején írottakon keveset változtatnék. Mindamellett be kell számolnom egy szándékbeli változásról e tekintetben, mégpedig, hogy a levélváltást követően benem is megerősödött az akarat és remény, hogy innentől kezdve ilyesfajta zavarok nélkül, egyesített erővel dolgozzunk a közös ügyért, és újra megtaláljuk a régi baráti hangot.

Kérlek, add át mindkettőnk üdvözetét a kedves feleségednek és Téged is legbarátiabb módon üdvözöl

[Ferenczi, aláírás nélkül]

40 Fer

1931. január 4.

Kedves Ernest –

Gondolom, nem veszed zokon, hogy a hozzám közelebb álló, így az érzések kifejezésére alkalmasabb német nyelven válaszolok. Mindenekelőtt szeretném átadni Neked és kedves feleségednek az újévi jókívánásainkat. Fölösleges lenne tagadni, hogy egy olyan, egyébként

mégiscsak pusztán tudományos-technikai probléma, mint a laikus analízis kérdése Amerikában, valamint bizonyos véleménykülönbségek a gyermekanalízissel kapcsolatban alkalmat adtak arra, hogy köztünk, régi barátok között egy úgymond zord hangulat üsse fel a fejét. A szeretetteli levél és az a kellemes meglepetés, melyet ez okozott számomra, úgy tűnik azt jelzik, hogy a negatív hangulati hullám mindkettőnkben letűnt; én legalábbis egyáltalán nem érzek már haragot, és másfajta áramlások folytán zavartalanul örülök annak a reménységemnek, hogy a régi Bizottság magját egységesen láthatom dolgozni. Talán a történelemből levonhatjuk azt a következtetést, hogy épp nekünk, pszichoanalitikusoknak kell az eddigieknél is jobban odafigyelni arra, hogy a tudományos és tudomány-technikai nézeteltéréseket ne hagyjuk személyesekké elfajulni.

Az említett hangulat azt eredményezte, hogy a Nemzetközi Egyesület elnöki posztjának átvételére irányuló vágyam egy időre jelentősen alábbhagyott. De a tanács tagjai között növekvő egyetértés újra felélesztette a régi vágyat, úgyhogy a Professzor és Eitingon ezirányú kérdésére pozitív értelemben reagáltam. Ugyanezt teszem most a Te irányodba is.

Nem aktuális már most letennem egy programot az elnökséggel kapcsolatban, legfeljebb azt a korábban már kifejtett véleményemet ismételhethetem meg, hogy a tagadhatatlan tudományos stagnálás egyfajta frísítésre szorul.

Egymagamban dolgozva az utóbbi évek viszonylagos visszavonultságát arra használtam, hogy megpróbáljam a módszert és elméletet valamelyest elmélyíteni. Talán már a következő kongresszuson bemutatathatok ebből valamit.

Mindenesetre remélem, hogy egy intim „előkongresszus” során lesz alkalmunk a legfontosabb dolgokat átbeszélni, és ezúttal összekötő tiszttel kezet nyújthatunk egymásnak. Arra is megfordul a fejemben, hogy az útirányotok valamikor talán majd Budapesten keresztül fog vezetni, így alkalmam lesz a Londonban nyújtott vendégszeretetet méltóbban viszonozni, mint ahogy ezidáig lehetséges volt. Talán hallottad már, hogy a Tiédhez hasonló fekvésű hajlékot szereztem (a városhoz közel, mégis vidéken). Mindazonáltal nálunk még nincs a kertben olyan szép sima angol gyep, mint amelyet a négyszáz éves kultúra létrehozott Nálatok.

Még egyszer sok szívből jövő üdvölet és legjobb kívánságok az újévre

a Te öreg

Sándorodtól

41 Fer

1932. október 21.

Kedves Ernest,

Szeretreméltó küldeményed és baráti soraid igazán megörvendeztetek. Nem mondhatnám, hogy a legutóbbi időszak nagyon kellemes lett volna számomra; ahelyett, hogy pusztán pszichésen reagáltam volna, a testi funkcióim is belekeveredtek a dologba. Megszakítottam a szünidőmet és hazajöttem, ahol jól gondoztam, és hagytam gondozni magam, ennek eredményeképpen most újra munkaképes vagyok. Jót tesznek ilyen körülmények között a kedves szavak egy régi baráttól.

A körlevelek jót teremthetnek vagy teremthetnének, ha ez az a hely lenne, ahol teljes nyíltsággal értethetnénk meg magunkat.

A feleségem köszöni a szép és kedves levelét a Tiédnek; szeretnék csatlakozni ehhez én is.

Szívélyes üdvözlettel

Sándor

42 Fer

1933. március 22.

Kedves Ernest,

Nem kívánok változtatásokat tenni a tanulmányban, melyet Alexander lapja áprilisi számában szándékozik közölni. Ugyanakkor köszönöm, hogy le akarod hozni a kongresszusi előadásomat az angol folyóiratban. Ami a téllal és a tavasszal kapcsolatos kérdésedet illeti, meg kell mondanom, hogy a tél nagyon próbára tett, de reményteljesen nézek a tavasz elébe.

A rózsáid nagyon szépen kibírták a telet, legalábbis remélem, mivel a téli időszak nagyon enyhe volt.

Remélem, hogy ezek a rózsák gyakran fognak emlékeztetni mindketőtökre és gyönyörű vidéki házatokra.

Szívélyes üdvözlettel

Ferenczi